

УДК 347.634

DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.9.11>**Володимир Скрипник,**

канд. юрид. наук, доцент,

завідувач кафедри галузевих юридичних наук

Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського

АЛІМЕНТИ ЯК ОБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

Стаття присвячена з'ясуванню правової природи аліментів, виявленню особливостей їх правового регулювання, визначенню місця аліментів у системі об'єктів цивільних прав та усуненню прогалин, що регулюють аліментні правовідносини, у законодавстві України. Автором аналізуються: Конвенція про права дитини, норми сімейного та цивільного законодавства, закони України «Про виконавче провадження» та «Про нотаріат». Зазначено, що обов'язки по утриманню дітей законодавець рівною мірою покладає на обох батьків. Водночас через обставини як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру, якщо батьки не завжди мають можливість надавати допомогу своїм дітям, сімейне законодавство передбачає покладання обов'язків з надання матеріальної допомоги на інших членів сім'ї. Так, відповідно до ст. 265 Сімейного кодексу України баба, дід зобов'язані утримувати своїх малолітніх, неповнолітніх онуків, якщо у них немає матері, батька, або якщо батьки не можуть з поважних причин надавати їм належного утримання, за умови, що баба, дід можуть надавати матеріальну допомогу. Встановлено, що стягувачем по справах, де предметом позовних вимог є стягнення аліментів на дітей, зазвичай виступає той з подружжя, хто проживає із дитиною. Проте, як свідчить судова практика, не всі платники аліментів добросовісно виконують свої обов'язки, своєчасно сплачують аліменти і ліквідують заборгованості по їх сплаті. Попри багато нововведень та спрощення судового розгляду справ про стягнення аліментів, в Україні залишається багато невиконаних судових рішень про стягнення аліментів. Зроблено висновок, що аліменти на дитину як об'єкт цивільних прав характеризуються такими ознаками: виступають водночас об'єктом і цивільних, і сімейних прав; підстави і межі стягнення аліментів визначаються законодавцем імперативно і винятково в грошовій формі; аліменти у грошовій формі можуть трансформуватися у інші об'єкти цивільних прав; за своєю правовою природою являють собою споживчу річ; є власністю дитини, попри те, що фактичним розпорядником аліментів виступає їх одержувач; використовуються одержувачем винятково за цільовим призначенням – на утримання дитини.

Ключові слова: об'єкти цивільних прав, аліментні зобов'язання, правова природа аліментів, стягнення аліментів.

Постановка проблеми. Конвенцією про права дитини від 20 листопада 1989 р. (частина 1, 2 ст. 27), яка ратифікована 27 лютого 1991 р. та набула чинності для України 27 вересня 1991 р. [10], передбачено, що держава визнає право кожної дитини на рівень життя, необхідний для фізичного, розумового, морального та соціального розвитку дитини. Батьки або інші особи, які виховують дитину, несуть основну відповідальність за забезпечення в межах своїх здібностей і фінансових можливостей умов життя, необхідних для розвитку дитини. У 5 принципі Декларації прав дитини від 20 листопада 1959 р. зазначено, що дитині повинно належати право на належне харчування, житло, розваги та медичне обслуговування [4].

Батьки або особи, які їх замінують, несуть відповідальність за створення умов, необхідних для всебічного розвитку дитини, відповідно до законів України. Виконання батьками обов'язків щодо своєї дитини

може бути як добровільним, так і примусовим. В останньому разі виникають аліментні зобов'язання на підставі юридичних фактів, передбачених законом. У теорії та в судовій практиці наявні проблеми, пов'язані із розумінням правової природи аліментів, визначенням їх місця в системі об'єктів цивільних прав, ефективністю управління аліментами як належним дитині майном, розуміння і розв'язання яких сприятиме захисту прав і інтересів дитини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі питання, пов'язані із матеріальним забезпеченням дитини та стягненням аліментів на її утримання, досліджувалися у працях таких вчених, як Т.В. Боднар, О.В. Дзера, І.В. Жилінкова, Ю.О. Заїка, Л.В. Красицька, І.В. Спасибо-Фатеева, З.В. Ромовська, Ю.С. Червоний, Я.М. Шевченко, О.А. Явор та інші. Водночас поза увагою залишалися питання щодо здійснення дитиною свого права на аліменти.

Метою статті є з'ясування правової природи аліментів, можливості трансформації, визначення їх ознак як особливого об'єкту цивільних прав, особливість розпорядження аліментами уповноваженою особою.

Виклад основного матеріалу. Держава зацікавлена у створенні міцної сім'ї та приймає участь у її матеріальній підтримці. Свідченням цього є встановлені державою грошові виплати на народження дитини, сім'ям, які мають дітей, встановлення певних видів грошових допомог і пільг сім'ям, які мають дітей. У будь-якій країні одним із головних завдань є забезпечення гідного рівня життя осіб, які через вік чи стан здоров'я не мають можливості самостійно його досягнути. Обов'язки по утриманню дітей ст. 180 Сімейного кодексу України (далі – СК України) покладає на їх батьків [17]. Це їх конституційний обов'язок. Передбачається, що зазвичай батьки мають утримувати дітей на добровільних засадах через батьківські почуття та любові до своїх нащадків. Проте у разі відмови батьків надавати матеріальну підтримку своїм дітям виконання цього обов'язку забезпечується державою примусово шляхом стягнення з таких осіб аліментів на утримання дитини.

Аліментні зобов'язання – це особливі правовідносини, в яких одна особа зобов'язана надавати утримання іншій, а остання має право таке утримання вимагати. Аліментні зобов'язання виникають через визначені у сімейному законодавстві юридичні факти – наявність між суб'єктами сімейних відносин, і загальні умови, які є підставою для аліментування (неповноліття чи непрацездатність).

У доктрині сімейного права уяви про правову природу аліментів неодноразово змінювалися. Так, на початку 20-х років минулого століття один із найавторитетніших фахівців у галузі сімейного права О.Г. Гойбарг зазначав, що аліменти є «сурогатом соціального забезпечення» [3, с. 62] і що розвиток системи соціального забезпечення зумовить поступове відмирання аліментних зобов'язань. Проте, попри певний зв'язок між аліментними зобов'язаннями та інститутом соціального забезпечення, їх спільну мету – матеріальне забезпечення осіб, які через вік чи стан здоров'я потребують матеріальної допомоги, наявні економічні реалії не дозволяють покласти обов'язки щодо утримання таких осіб на державні інституції.

Обов'язок утримувати дитину не залежить від того, чи зареєстрований шлюб між її батьками, головним є встановлення такого юридичного факту, як походження дитини

від певного батька чи матері. Цей обов'язок залишається і у разі, коли шлюби між батьками розірвано, чи якщо батько чи матір рішенням суду позбавлені батьківських прав. Оскільки дитина не набуває права на аліменти та утримання з боку своїх біологічних батьків, є необхідність встановлення на законодавчому рівні аліментного обов'язку для подружжя, яке скористалося послугою сурогатної матері, а після народження дитини відмовились від неї [19, с. 21]. Батьки зобов'язані утримувати дитину до її повноліття, за винятком випадку, коли доходи дитини значно перевищують доходи кожного із батьків. Дитина може отримати спадщину, дарунок, заробітну плату чи інші доходи. Проте батьки можуть бути звільнені від обов'язку утримувати дитину тільки за рішенням суду (ст. 188 СК України).

Обов'язки по утриманню дітей законодавець рівною мірою покладає на обох батьків. Водночас через обставини як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру, якщо батьки не завжди мають можливість надавати допомогу своїм дітям, сімейне законодавство передбачає покладання обов'язків з надання матеріальної допомоги на інших членів сім'ї. Так, відповідно до ст. 265 Сімейного кодексу України баба, дід зобов'язані утримувати своїх малолітніх, неповнолітніх онуків, якщо у них немає матері, батька, або якщо батьки не можуть з поважних причин надавати їм належного утримання, за умови, що баба, дід можуть надавати матеріальну допомогу.

Аналогічні обов'язки за певних умов по утриманню можуть бути покладені на братів, сестер, мачуха, вітчима (статті 267-268 СК України). Обов'язки по утриманню можуть бути покладені і на інших осіб у сім'ї, де виховувалася дитина, якщо у неї немає батьків, баби, діда, повнолітніх братів та сестер, за умови, що ці особи можуть надавати матеріальну допомогу (ст. 269 СК). Ю.О. Заїка слушно зазначає, що особливість виникнення зобов'язань по утриманню, які можуть покладатися на названих осіб, полягає у тому, що вони за своєю природою нагадують нам субсидіарні зобов'язання в цивільному праві, тобто вони можуть виникнути лише в тому випадку, коли відсутні безпосередньо зобов'язані особи, які повинні піклуватися про дітей [7, с. 279]

Залежно від підстав встановлення у законодавстві видів утримання на дитину розрізняють виплати на дитину, які проводить той із батьків, який проживає окремо, проте за домовленістю з іншим бере участь в утриманні дитини у грошовій чи натуральній формі. Другий спосіб – це сплата аліментів на утримання дитини, розмір яких визна-

чений судом, каліцтвом тощо. Правова сила договору між батьками про аліменти на дитину полягає у можливості його примусового виконання.

Сплата аліментів не звільняє платника від участі у додаткових витратах на дитину, які можуть бути зумовлені особливими обставинами (розвитком здібностей дитини, її хворобою). Додаткові витрати на дитину можуть фінансуватися наперед або покриватися після їх фактичного понесення разово, періодично або постійно [13, с. 316].

Відповідно до ст. 190 Сімейного кодексу України батьки дитини мають право укласти між собою договір про припинення права на аліменти для дитини у зв'язку із передачею права власності на нерухоме майно (житловий будинок, квартиру, земельну ділянку тощо). Такий договір можна укласти лише з дозволу органів опіки та піклування. Дитина може брати участь в укладенні договору, якщо вона досягла 14 років.

Договір про припинення права на аліменти посвідчується нотаріально та підлягає державній реєстрації. Відповідно до ч. 2 ст. 190 СК України набувачем права власності на нерухоме майно є сама дитина або дитина і той із батьків, з ким вона проживає, на праві спільної часткової власності на це майно. У разі укладення такого договору той із батьків, з ким проживає дитина, зобов'язується самостійно утримувати її. Укладення такого договору може бути доцільним, якщо платник виїжджає на постійне місце проживання в іншу країну, або ж платник і одержувач аліментів вирішили остаточно вирішити всі майнові проблеми водночас. Передача такого майна у власність дитини чи у спільну власність дитини і того з батьків, який із нею проживає, дозволяє уникнути зайвих витрат на оренду чи придбання житла, сплати відсоткових ставок за кредитами тощо. За цим договором відбувається не відмова від права на аліменти, а лише заміна суб'єкта виконання аліментного обов'язку. Крім того, дитина стає власником чи співвласником нерухомого майна, що має забезпечити їй хоча б відносну матеріальну самостійність на майбутнє [16, с. 380]. Водночас у ч. 3 цієї ж статті передбачено, що укладення такого договору не звільняє того з батьків, хто проживає окремо (відчужувача), від обов'язку брати участь у додаткових витратах на дитину.

Т.В. Боднар справедливо стверджує, що принцип найкращого забезпечення інтересів дитини є одним із фундаментальних принципів міжнародного сімейного права і мав би стати домінуючим для сімейного права України [1, с. 46].

За наявності у малолітньої дитини майна батьки управляють таким майном без спеціальних на те повноважень. Проте батьки не можуть вчиняти щодо такого майна ті правочини, які не може вчиняти опікун, а окремі правочини можуть вчинятися лише з дозволу органів опіки та піклування.

З.В. Ромовська розглядає управління майном дитини як комплекс дій, спрямованих насамперед на його збереження, забезпечення можливостей користуватися ним самим власником або іншою особою, а в окремих випадках – можливостей одержання доходу [16 с. 357].

Управління майном дитини повинно здійснюватися на таких принципах: 1) розумність у вчиненні дій щодо майна дитини; 2) ефективність у вчиненні дій щодо майна дитини; 3) справедливість щодо одержання та передачі майна дитини та доходу від нього; 4) збереження майна дитини; 5) захист майна дитини [15, с. 90].

Не досить переконливим нам вважається твердження, що дитина має право вимагати від батьків здійснення управління її майном, а саме: збереження майна та його використання в її інтересах [11, с. 343], оскільки в цьому разі не зовсім зрозуміло, як малолітня дитина, з урахуванням її розвитку відповідно до віку, може щось «вимагати від батьків».

Якщо суб'єкти аліментних зобов'язань будуть належно виконувати покладені на них законом чи договором обов'язки, то, відповідно, зменшиться і кількість випадків, які негативно впливають на матеріальний стан і духовний розвиток дитини.

Порядок виплати аліментів нерідко порушується платником аліментів, від чого страждають діти, які не отримують належного матеріального утримання, а в кінцевому рахунку – суспільство і держава. Так, за інформацією Міністерства юстиції України з початку року (на 16.06.2020 р.) державними виконавцями стягнуто 2,4 млрд грн аліментів [2].

Відповідно до ст. 15 Закону України «Про виконавче провадження» від 2 червня 2016 р. (далі – Закон) сторонами виконавчого провадження є стягувач і боржник. Стягувачем є фізична або юридична особа чи держава, на користь чи в інтересах яких видано виконавчий документ [8]. Звичайно, що стягувачем по справам, де предметом позовних вимог є стягнення аліментів на дітей, зазвичай виступає той з подружжя, хто проживає із дитиною. Проте, як свідчить судова практика, не всі платники аліментів добросовісно виконують свої обов'язки і своєчасно сплачують аліменти і ліквідують заборгова-

ності по їх сплаті. Попри багато нововведень та спрощення судового розгляду справ про стягнення аліментів, в Україні залишається багато невиконаних судових рішень про стягнення аліментів.

Найвні випадки, коли борги платників аліментів (з урахуванням індексації і пені) досягають досить значних за розміром для пересічного громадянина сум. Скажімо, по одній із справ відповідно до розрахунку в рамках виконавчого провадження заборгованість відповідача по сплаті аліментів складала 65 128, 64 грн., і це без урахування неустойки (пені) за прострочення сплати аліментів в порядку ст. 196 СК України [14]. Звичайно, що такі прикрі випадки, які пов'язані із неможливістю стягнути із платника аліментів таку значну грошову суму, не можуть не впливати негативно на матеріальний стан дитини та її духовний розвиток.

У разі відсутності в боржника достатніх коштів чи рухомого майна відповідно до ст. 50 Закону «Про виконавче провадження» може здійснюватися звернення стягнення на об'єкти нерухомого майна. При цьому передусім звертається стягнення на окрему від будинку земельну ділянку, інше приміщення, що належать боржнику. Останньою чергою звертається стягнення на житловий будинок чи квартиру, в якому фактично проживає боржник.

Проте не завжди спроби судового виконавця реалізувати нерухоме майно боржника є результативними, особливо у тих випадках, коли боржнику належить певна частка майна (квартири, будинку), а іншим співвласником є стягувач, незважаючи на те, що ст. 61 Закону дозволяє під час повторних торгів зменшувати ціну майна до 85%, а під час третіх торгів і до 70% від первинної.

У разі нереалізації майна на третіх електронних торгах виконавець повідомляє про це стягувачу і пропонує йому вирішити питання про залишення за собою нереалізованого майна. Це цілком логічна законодавча новела. Я.М. Шевченко слушно зазначає, що своєрідність правового становища дитини полягає у тому, що вона має права відносно батьків, але і батьки є законними представниками дітей і зобов'язані захищати інтереси дитини [18, с. 278-279], і батьки повинні використовувати всі способи захисту права дитини на утримання.

Відповідно до ч. 8 ст. 61 Закону «Про виконавче провадження», якщо стягувач виявив бажання залишити за собою нереалізоване майно, він зобов'язаний протягом 10 робочих днів з дня надходження від виконавця відповідного повідомлення внести на відповідний рахунок органу державної виконавчої

служби або рахунок приватного виконавця різницю між вартістю нереалізованого майна та сумою коштів, що підлягають стягненню на його користь, якщо вартість нереалізованого майна перевищує суму боргу, яка підлягає стягненню за виконавчим документом.

У ч. 6 ст. 34 Закону України «Про нотаріат» від 2 вересня 1993 р. до компетенції нотаріуса віднесено і видачу свідоцтва про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів), якщо прилюдні торги (аукціони) не відбулися [9].

І тут виникають проблеми, пов'язані з певною колізією положень Сімейного кодексу України, Закону України «Про нотаріат» і Закону України «Про виконавче провадження». Відповідно до ст. 179. СК України аліменти, одержані на дитину, є власністю дитини. Згідно із ч. 2 ст. 179 СК України той із батьків (інший законний представник), хто отримує аліменти, має ними розпоряджатися тільки за цільовим призначенням і в інтересах дитини. Контроль за цільовим використанням аліментів покладено на орган опіки та піклування (ст. 186 СК України).

Зазначимо, що ст. 179 СК України (у редакції до 2017 р.) передбачала, що аліменти, отримані на дитину, є власністю того із батьків, на ім'я якого вони сплачуються, і повинні використовуватися за цільовим призначенням. Така редакція статті викликала серед фахівців справедливую критику. Ще до набуття чинності Сімейного кодексу України, коментуючи цю статтю, В.І. Труба зазначав, що аліменти на дитину мають суворо цільове призначення. Тому вони повинні належати на праві власності не батькові чи матері, а дитині, на утримання якої вони сплачуються [12, с. 292].

І.В. Жилінкова зазначала, що концепція має бути зворотною: батьки не є власниками аліментів, вони здійснюють управління не своїм, а чужим майном – майном дитини [5, с. 173], оскільки неповнолітня дитина, на яку сплачують аліменти, не набуває права власності до свого повноліття [6, с. 111]. Наукову позицію щодо безумовності належності аліментів, одержаних на дитину, саме дитині поділяла і Л.В. Красицька [11, с. 341]. Зміни до ст. 179 СК України – це приклад того, як завдяки правовій доктрині законодавець переглянув свою позицію і обрав найоптимальнішу редакцію правової норми, що дозволяє ефективно захищати права і інтереси дитини.

У ст. 72 Закону України «Про нотаріат» передбачено, що придбання жилого будинку (квартири) з прилюдних торгів оформлюється нотаріусом за місцезнаходженням будинку (квартири) шляхом видачі набувачу свідо-

цтва про придбання жилого будинку (квартири). Якщо торги не відбулися, свідоцтво про придбання жилого будинку (квартири) видається *стягувачеві (курсив наш – В.С.)*.

Аналогічно ч. 9 ст. 61 Закону «Про виконавче провадження» передбачає, що майно передається стягувачу за ціною третіх електронних торгів або за фіксованою ціною. Про передачу майна стягувачу в рахунок погашення боргу виконавець виносить постанову. За фактом такої передачі виконавець складає акт.

Постанова та акт є підставами для подальшого оформлення стягувачем права власності на таке майно. Тобто чинне законодавство за результатами торгів, які не відбулися, передбачає оформлення права власності на житло, яке виступало предметом торгів, виключно на стягувача, а це суперечить ст. 179 СК України, за якою власником аліментів є дитина. У такому разі відбулася трансформація належних дитині аліментів із грошової суми в інший об'єкт матеріального світу – нерухоме майно, змінився об'єкт цивільних правовідносин, проте ця обставина не впливає на належність об'єкту дитині на праві власності.

Таку колізію між законодавчими актами необхідно усунути, змінивши редакцію ч. 9 ст. 61 Закону України «Про виконавче провадження» і ст. 72 Закону України «Про нотаріат» щодо належності нерухомого майна, зазначивши особливий статус стягувача по справам щодо стягнення аліментів на користь дитини і належність такого майна дитині, на користь якої проводиться стягнення.

Висновки

Аліменти на дитину як особливий об'єкт цивільних прав характеризуються такими ознаками: виступають водночас об'єктом і цивільних, і сімейних прав; підстави і межі стягнення аліментів визначаються законодавцем імперативно та виключно в грошовій формі; аліменти у грошовій формі можуть трансформуватися у інші об'єкти цивільних прав; за своєю правовою природою являють собою споживчуріч; є власністю дитини незважаючи на те, що фактичним розпорядником аліментів виступає їх одержувач; використовуються одержувачем виключно за цільовим призначенням – на утримання дитини.

З метою захисту майнових інтересів дитини необхідно усунути колізію між нормами Сімейного кодексу України, Законом України «Про нотаріат» та Законом України «Про виконавче провадження», зазначивши в останніх особливий статус стягувача по виконанню рішень суду щодо стягнення аліментів на користь дитини, що дозволить

оформлювати правовстановчі документи на ім'я дитини, якщо публічні торги з реалізації нерухомого майна боржника – платника аліментів, не відбулися.

Список використаних джерел:

1. Боднар Т.В. Принципи сімейного права України. *Спогади про Людину, Вченого, Науковця* (до 60-річчя від Дня народження професора Ірини Володимирівни Жилінкової) / за заг. ред. Р.О. Стефанчука. Харків : Право, 2019. С. 42–51.

2. Гайченко А. Кожна четверта гривня аліментів стягується завдяки застосуванню до боржника встановлених законом обмежень. URL: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/andriy-gaychenko-kojna-chetverta-grivnya-alimentiv-styaguetsya-zavdyaki-zastosuvannyu-do-borjnika-vstanovlenih-zakonom-obmejen> (дата звернення: 01.07.2020).

3. Гойхбарг А. Г. Брачное, семейное и опекуное право советской республики. Москва : Гос. изд-во, 1920. 164 с.

4. Декларація прав дитини, прийнята резолюцією 1386 (XIV) Генеральної Асамблеї ООН від 20 листопада 1959 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_384#Text (дата звернення: 01.07.2020).

5. Жилінкова І.В. Концептуальні підходи до регулювання речових відносин у сім'ї. *Перші юридичні диспути з актуальних проблем приватного права, присвяч. пам'яті Є. В. Васюковського* : матеріали Міжн. наук.-практ. конф. (Одеса, 15–16 квітня). Одес. нац. ун-т ім. І.І. Мечнікова. Одеса : Астопринт, 2011. С. 170–174.

6. Жилінкова І.В. Правове регулювання речових відносин у сім'ї: визначення концептуальних підходів. *Право України*. 2011. № 5. С. 105–112.

7. Заїка Ю.О. Права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів. *Сімейне право України*: підручник / за ред. В.С. Гопачука. Київ : Істина, 2003. С. 276–286.

8. Про виконавче провадження : Закон України від 2 червня 2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text> (дата звернення: 01.07.2020).

9. Про нотаріат: Закон України від 2 вересня 1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12?find=1&text=%D1%81%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BE%D1%86%D1%82%D0%B2%D0%BE+#Text> (дата звернення: 01.07.2020).

10. Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text (дата звернення: 01.07.2020).

11. Красицька Л.В. Проблеми здійснення та захисту особистих та немайнових прав батьків і дітей : монографія. Київ : Вид-во Ліра-К, 2014. 628 с.

12. Научно-практический комментарий Семейного кодекса Украины / под ред. Ю.С. Червоного. Київ : Істина, 2003. 520 с.

13. Павліченко І.М. Про сплату додаткових витрат на членів сім'ї в сімейному праві України.

Проблеми цивільного права та процесу : тези доп. учасників наук.-практ. конф, присвяч. 95 річниці від дня народження О. А. Пушкіна (Харків, 22 травня 2020 р.) Харків : ХНУВС; Панов, 2020. С. 315–319.

14. Рішення Деснянський районний суд м. Києва від 25 березня 2020 р., судова справа №754/12521/19 URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88533084> (дата звернення: 01.07.2020).

15. Романовська Л.А. Управління майном дитини за цивільним та сімейним законодавством України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 Київ, 2016. 248 с.

16. Ромовська З.В. Сімейний кодекс України : науково-практичний коментар. Київ : Вид. Дім «Ін Юре», 2003. 528 с.

17. Сімейний кодекс України : Закон України від 10.01.2002 № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#n1400> (дата звернення: 01.07.2020).

18. Шевченко Я.М. Проблеми правового регулювання сімейних відносин. *Вибрані праці (1964–2012 рр.)* / вступне слово акад. Н.С. Кузнецової; відп. ред. Р.О. Стефанчук. Київ : ВГО «Асоціація цивілістів України»; Одеса : Центр досліджень права ім. Савіньї; Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня «Рута», 2012. 404 с.

19. Явор О.А. Юридичні факти в сімейному праві України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03/НДІприват.права і підприємництва ім. Ф.Г. Бурчака. Київ, 2018. 32 с.

Volodymyr Skrypnyk. Aliments as objects of civil rights

The article is devoted to clarifying the legal nature of alimony, identifying the features of their legal regulation, determining the place of alimony in the system of civil rights objects and eliminating gaps governing the relationship of alimony in the legislation of Ukraine. The author analyzes: Convention on the Rights of the Child, norms of family and civil legislation, laws of Ukraine "On Enforcement Proceeding" and "On notaries". It is stated that both parents are equally bound by the law to support their children. At the same time if parents are not always in a position to assist their children, family law provides that other family members are responsible for providing material assistance. So in accordance with Art. 265 of the Family Code of Ukraine grandparents are obliged to support their minor grandchildren, if they don't have a mother, father or if parents cannot for good reasons provide them with adequate maintenance, provided that grandparents can provide financial assistance. It has been established that the claimant in cases where the subject of claims is the recovery of child support is usually the spouse who lives with the child. However, case law shows that not all alimony payers conscientiously fulfil their obligations. Despite many innovations and the simplification of court proceedings in cases involving the recovery of alimony, many court decisions on the recovery of alimony remain unimplemented in Ukraine. It has been concluded that child support, as a special object of civil rights, has the following characteristics: it is both a subject of civil and family rights; the grounds and limits for the recovery of alimony are determined by the legislator, mandatory and exclusively in cash; alimony in cash can be converted into other objects of civil rights; by its legal nature is a consumer thing; is the property of the child despite the fact that the actual administrator of alimony is the recipient; is used by the recipient solely for the purpose of child support.

Key words: objects of civil rights, maintenance obligations, the legal nature of alimony, alimony recovery.